

Beleidsplan 2012-2016

Wet maatschappelijke ondersteuning

'In Cranendonck doen we het samen'

Vastgesteld in de vergadering
van de gemeenteraad van 5 juli 2011

Inhoudsopgave

Voorwoord	p. 5
Samenvatting	p. 6
1. Inleiding	p. 8
2. Visie op maatschappelijke ondersteuning	p. 11
3. Randvoorwaarden	p. 15
4. Wmo in Cranendonck	p. 17
5. Van visie naar beleid	p. 23
6. Organisatie en middelen	p. 29

Bijlage 1: Bestuursopdracht

Bijlage 2: Analyse van de Wmo in Cranendonck

Bijlage 3: De prestatievelden Wmo en procesverlichtingen voor gemeenten

Bijlage 4: Voorbeeldprojecten in het kader van De Kanteling

Bijlage 5: Uitkomsten relevantie onderzoeken

Bijlage 6: Rubrieken huiskamergesprekken

Bijlage 7: Verslag bijeenkomst Wmo-beleidsplan 11 april 2011 in de Reinder

Bijlage 8: Samenvatting bestuursakkoord 2011- 2015

Bijlage 9: Samenstelling Wmo-monitor

Bijlage 10: Financieel overzicht huishoudelijke hulp en voorzieningen Wmo

Voorwoord

De samenleving is in de afgelopen jaren flink veranderend. Termen als vergrijzing, ontgroening en krimp halen regelmatig het nieuws. Door deze ontwikkelingen is de gezondheidszorg op de huidige manier niet meer betaalbaar. Om hier verandering in te brengen heeft de landelijke overheid een aantal jaren geleden de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) ingevoerd. De gemeente wordt opgeroepen om samen met burgers en instellingen op lokaal niveau te zorgen voor maatschappelijke ondersteuning van mensen die deze steun nodig hebben. En laten we wel zijn: vroeg of laat komen we allemaal in een situatie terecht waarin iemand in onze naaste omgeving of wij zelf ondersteuning nodig hebben.

En eigenlijk is het maar goed ook dat we meer voor elkaar zorgen. In de afgelopen jaren zijn de diensten in de gezondheidszorg en het welzijnswerk steeds efficiënter opgezet. De zorg werkt op basis van strakke tijdschema's en de maaltijdvoorziening bijvoorbeeld komt tegenwoordig nog maar eens per week. Het gevolg is dat zelfstandig wonende mensen met beperkingen, die ondersteuning nodig hebben, vaak maar enkele uren in de week in contact komen met andere mensen.

Door de manier waarop we onze samenleving hebben ingericht, is het niet verwonderlijk dat veel mensen in een sociaal isolement zitten. Wel is het huis schoon en de maag gevuld, maar mensen hebben meer nodig dan dat. Hoewel dit belangrijke randvoorwaarden zijn, wordt het welzijn van mensen pas echt bevorderd door een zinvolle dagbesteding en betekenisvolle contacten met andere mensen.

De problemen in de zorg lossen we niet op door nog efficiënter te gaan werken. De kunst is om mensen met elkaar in contact te brengen: dat is maatschappelijke ondersteuning. Mensen die ondersteuning nodig hebben, geven dit vaak niet gemakkelijk aan. Tegenwoordig moeten we zelfstandig zijn en de eigen verantwoordelijk nemen. Aan de andere kant zijn er veel mensen die wat voor een ander willen doen. Alleen willen we ons niet graag opdringen. De vraag is hoe we mensen in persoonlijke zin met elkaar in contact brengen. Dat is de uitdaging voor de komende jaren.

Wethouder Frans Strik

Samenvatting

De eigen kracht en onderlinge steun van onze inwoners bevorderen. Dat willen we bereiken met het nieuwe Wmo-beleidsplan 2012-2016.

Het overgrote deel van de mensen is in staat om het eigen leven goed te organiseren, alleen of met de hulp van anderen. Toch kan er iets gebeuren, waardoor iemand tijdelijk niet in staat is om het eigen leven op de rit te krijgen. Dan is er extra ondersteuning nodig. Voor een kleine groep mensen is meedoen op eigen kracht niet vanzelfsprekend. Deze groep heeft zware problemen die vragen om langdurige ondersteuning en zorg. Dit kan gaan om een lichamelijke of verstandelijke beperking, maar ook om psychische problemen of gezinnen in de knel.

De groep mensen die langdurige ondersteuning nodig heeft wordt wel steeds groter. We worden steeds ouder en willen het liefst zo lang mogelijk in de eigen omgeving oud worden. Deze zorg kan op den duur niet meer professioneel worden uitgevoerd. Daar is straks het geld en het personeel niet meer voor.

De uitdaging om mensen weer met elkaar in contact te brengen kan en wil de gemeente niet alleen oppakken, maar samen met de inwoners en met betrokken organisaties. Daarom zijn er in de voorbereiding van de nieuwe plannen huiskamergesprekken geweest om met gewone mensen over de Wmo te praten en zijn verenigingen en instellingen bij de voorbereiding betrokken. Daar zijn veel bruikbare onderwerpen uit gekomen:

- Mensen willen graag oud worden in het eigen dorp. Daarvoor zijn wel geschikte woningen en voorzieningen nodig. Een ontmoetingsplek is daarbij belangrijk.
- Er is ook behoefte aan een lokaal aanspreekpersoon of vertrouwenspersoon. Inwoners die hulp nodig hebben trekken niet snel aan de bel of weten moeilijk de weg te vinden.
- Er moet niet alleen oog zijn voor ouderen en mensen met een beperking. Er moet ook aandacht zijn voor de jeugd en voor de ontmoeting tussen jong en oud.
- Mensen staan open om de eigen verantwoordelijkheid te nemen, door bijv. de eigen woning aan te passen of door activiteiten te organiseren. De gemeente zou daarbij kunnen helpen door de regelgeving zo eenvoudig mogelijk te maken.
- Er komt steeds meer druk op mantelzorgers te liggen. Deze groep verdient extra aandacht.

Om de maatschappelijke ondersteuning te versterken werken we drie lijnen uit:

1. Meedoen en eigen verantwoordelijkheid versterken

We gaan mensen bewust maken van de vergrijzing en de gevolgen daarvan. Jongere ouderen worden gestimuleerd om de eigen woning aan te passen nu ze vitaal zijn. Algemene toegankelijke zaken, zoals een boodschappen-, klussendienst of ontmoeting in het gemeenschapshuis worden gestimuleerd.

2. Onderlinge ondersteuning versterken

We willen vooral de onderlinge ondersteuning in de verschillende kernen versterken. Op het niveau van het dorp kunnen mensen gemakkelijker met elkaar in contact worden gebracht. Hierbij betrekken we de inwoners en de verenigingen van de kernen en de betrokken instellingen.

3. Vangnet maken

Ook de zorg en dienstverlening gaan we zoveel mogelijk kerngericht organiseren. We gaan uitzoeken hoe een vertrouwenspersoon in het dorp kan worden ingevuld.

Leeswijzer

Dit beleidsplan heeft de volgende indeling:

- Hoofdstuk 1 geeft de aanleiding en de voorbereidingen om tot dit plan te komen weer.
- In hoofdstuk 2 wordt de visie van de gemeente Cranendonck op maatschappelijke ondersteuning weergegeven.
- Daarna worden in hoofdstuk 3 de randvoorwaarden weergegeven, gebaseerd op landelijke wetgeving, gemeentelijke beleidskaders en ontwikkelingen rondom de Wmo.
- In hoofdstuk 4 wordt een analyse gegeven van de Wmo in Cranendonck op basis van de verzamelde gegevens.
- Op basis van de vijf thema's wordt in hoofdstuk 5 de visie vertaald in concrete beleidsvoornemens.
- In hoofdstuk 6 wordt ingegaan op de benodigde middelen om de beleidsvoornemens uit te kunnen voeren.

1. Inleiding

Voor u ligt het Wmo-beleidsplan voor de jaren 2012 tot 2016 van de gemeente Cranendonck. In dit plan wordt weergegeven wat de visie is op de Wet maatschappelijke ondersteuning en de uitwerking ervan. Dit is het tweede Wmo-beleidsplan. Met het eerste plan is de basis gelegd. Nu willen we komen tot de kern van de zaak: het stimuleren en faciliteren van maatschappelijke ondersteuning. In de komende decennia zal de samenleving zich door de vergrijzing en verdergaande individualisering steeds verder aan moeten passen. De komende vier jaar zijn belangrijk om alle betrokken partijen daar goed op voor te bereiden. Daarover moeten we niet gaan somberen, maar samen de handen uit de mouwen steken.

Aanleiding

Gemeenten zijn wettelijk verplicht om eens in de vier jaar een Wmo-beleidsplan op te stellen. Daarnaast wil de gemeenteraad naar aanleiding van een onderzoek van de rekenkamercommissie een extra impuls geven aan de maatschappelijke ondersteuning in Cranendonck. De gemeenteraad heeft hiervoor een bestuursopdracht vastgesteld. Dit Wmo-beleidsplan is een uitwerking van deze bestuursopdracht. De belangrijkste voorwaarden uit deze opdracht zijn¹:

- *Vier jaar na de invoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning is het zaak om de Wmo meer lokaal ingebed te krijgen en om tot de kern van de zaak te komen: activering van onderlinge steun. Er moet een verschuiving van verantwoordelijkheid plaats vinden van de overheid naar burgers en instellingen, waarbij wordt onderzocht op welke manier de gemeente de juiste randvoorwaarden creëert.*
- *Het nieuwe beleid moet 'Cranendonck-specifiek' zijn. Het moet aansluiten bij het behouden en versterken van het 'eigene' van elke kern en het versterken van de sociale cohesie.*
- *Er moet sprake zijn van een cultuurverandering, zowel binnen als buiten het gemeentehuis.*
- *De zelfredzaamheid van mensen moet worden gestimuleerd, zodat zij zo lang mogelijk in de eigen woning kunnen wonen.*
- *De gemeente zorgt uiteindelijk voor een vangnet voor die mensen waarbij de zelfredzaamheid in het gedrang komt.*
- *Er moeten duidelijke verbindingen zijn naar andere beleidsterreinen, zoals:*
 - *Voldoende geschikte woningen*
 - *Het behoud van goedlopende voorzieningen in de kernen (gemeenschapshuis, zo mogelijk een basisschool en een sociaal contactpunt)*
 - *Het verbeteren van het openbaar vervoer, zodat de voorzieningen in andere kernen goed bereikbaar zijn voor met name ouderen.*

Welke stappen zijn ondernomen

Procesmatig:

De voorbereiding van dit Wmo-beleidsplan is projectmatig opgepakt. Op basis van de bestuursopdracht is een projectopdracht geformuleerd, waarin de belangrijkste stappen zijn uitgewerkt. Daarop is een inventarisatie uitgevoerd van beschikbare gegevens binnen de verschillende prestatievelden. Daaropvolgend is een plan van aanpak opgesteld om de concrete voorbereiding vorm te geven. Daarbij is het volgende uitgangspunt gehanteerd: "we moeten in de voorbereiding al handelen in de geest van het nieuwe Wmo-beleidsplan". Er is gezocht naar manieren om nu al een begin te maken met de cultuurverandering. Daarvoor zijn de volgende stappen gezet:

¹ Deze voorwaarden zijn volledige weergegeven in de bestuursopdracht Wmo-beleidsplan 2012-2015. Deze is opgenomen in bijlage 1.

- Er is binnen het ambtelijk apparaat een aantal werkgroepen ingesteld om zowel inhoudelijk als procesmatig een aantal zaken integraal op te pakken, waaronder: het faciliteren van woningaanpassingen door mensen zelf, het project de Kanteling in combinatie met het thema zorg in het dorp. Hierbij zijn mensen vanuit verschillende teams betrokken.
- Om inwoners te informeren en een begin te maken met de cultuurverandering is een nieuw concept uitgewerkt: de huiskamergesprekken. Om voeling te krijgen wat er in de verschillende kernen leeft, zijn er per kern één of twee Wmo-ambassadeurs gezocht die vervolgens mensen uit de eigen kern hebben uitgenodigd om in gesprek te gaan over (veranderingen) in de maatschappelijke ondersteuning en zorg. Vertegenwoordigers van de gemeente waren bij deze gesprekken aanwezig om de ambassadeur te ondersteunen en om de belangrijkste items uit deze gesprekken vast te leggen. De huiskamergesprekken zijn door alle betrokkenen zeer gewaardeerd. Mensen stellen het zeer op prijs dat de gemeente eens gewoon komt luisteren wat er onder mensen leeft.
- Het bestaande netwerk wonen, welzijn en zorg is nieuw leven ingeblazen. Alle betrokken instellingen (woCom, Lunet zorg, Land van Horne, Zuidzorg, GGzE, Dommelregio en Paladijn) zijn bereidwillig om mee te werken aan een lokale invulling van de Wmo in Cranendonck. De gemeente en de instellingen beseffen, dat we dat samen met de inwoners en organisaties in de verschillende kernen moeten doen. Verder is duidelijk dat de gemeente de aangewezen partij is om de regierol op zich te nemen.
- Het Platform maatschappelijke ondersteuning is bij alle belangrijke tussenstappen betrokken geweest. Hierdoor heeft het platform zowel op inhoud als proces de nodige inbreng gehad.
- De gemeenteraad is op verschillende momenten in de voorbereiding betrokken om inhoud te kunnen geven aan haar kaderstellende rol. In december 2010 is een raadsinformatieavond georganiseerd om de raadsleden te informeren en om te polsen welke zaken ze belangrijk vinden in de verdere uitwerking van het Wmo-beleidsplan. In een extra commissievergadering op 26 april en 3 mei zijn de visie en uitgangspunten van het nieuwe Wmo-beleidsplan besproken.

Inhoudelijk

Op inzicht te krijgen in de problemen die er mogelijk spelen in Cranendonck is een inventarisatie uitgevoerd van beschikbare gegevens binnen de verschillende prestatievelden²:

- De uitkomsten van het rapport van de rekenkamercommissie over het Wmo-beleidsplan 2007-2011 zijn samengevat;
- Er is een opsomming gemaakt van de hoofdpunten uit de Wmo-benchmarkonderzoeken van de afgelopen jaren zijn opgenomen;
- Het Wmo-beleidsplan 2007-2011 is geëvalueerd, naar inhoud en naar proces;
- Demografische gegevens, waar mogelijk per kern;
- Gegevens uit verschillende monitoren en onderzoeken, zoals de Leefbaarometer, Kinderen in Tel, de Veiligheidsmonitor;
- Gegevens over het aantal geschikte en benodigde woningen waarin het verlenen van zorg mogelijk is.

Daarnaast zijn er in de voorbereiding 16 huiskamergesprekken gevoerd in de zes kernen, waarbij in totaal 120 mensen zijn bereikt. De belangrijkste uitkomsten van deze gesprekken zijn opgenomen in bijlage 6 en verwerkt in de uitwerking van dit beleidsplan.

² De volledige gegevens zijn te vinden in bijlage 2.

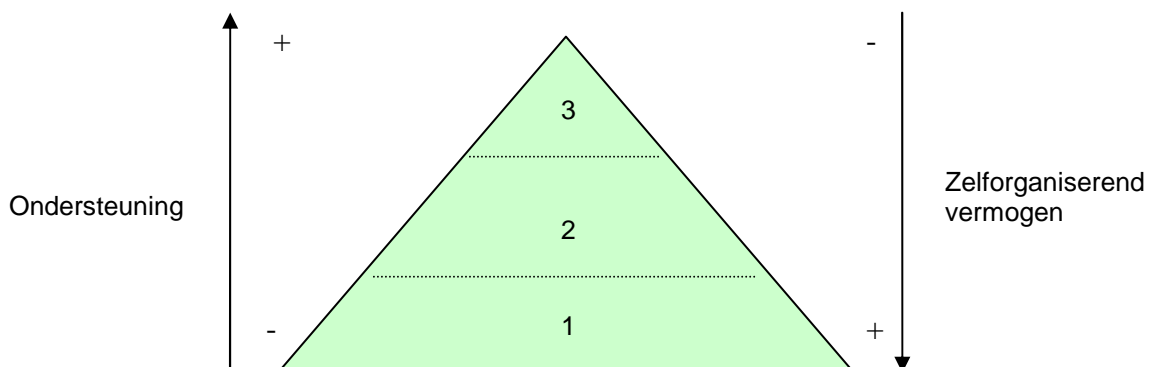
2. Visie op maatschappelijke ondersteuning

Het doel van de Wmo is om alle burgers in staat te stellen om volwaardig deel te nemen in de samenleving, alle burgers met en zonder beperking. Dit geldt voor alle levensgebieden: wonen, werken, onderwijs, vrije tijd, vrijwilligerswerk, etc. Participatie draagt bij aan het welzijn van mensen en aan de leefbaarheid van de gemeenschap als totaal.

Meedoen is onlosmakelijk verbonden met het zelforganiserend vermogen van mensen³. Het gaat dan niet alleen over manier waarop iemand zichzelf weet te verzorgen, maar ook over de manier waarin mensen in staat zijn hun netwerk te mobiliseren. Dit netwerk kan bestaan uit familie en vrienden, maar ook uit mensen in de buurt of bij een school of vereniging. Het opbouwen van een netwerk gaat meestal spontaan, maar er kan ook bewust aan worden gewerkt.

Door allerlei omstandigheden zijn mensen niet (meer) in staat om het eigen netwerk in stand te houden of weer uit te bouwen als er mensen uit dit netwerk wegvallen. Factoren als leeftijd, psychische gesteldheid en het hebben van werk en inkomen spelen hierbij een rol.

Grofweg is het zelforganiserend vermogen in drie velden op te delen: zelfredzaam, tijdelijke ondersteuning en duurzame ondersteuning. Hieronder in schema weergegeven:

Zelfredzaam (1)

Burgers, buurten, gezinnen en verenigingen zijn in beginsel zelf verantwoordelijk voor het eigen welzijn en dat van hun naasten. Hier volgt uit dat ze zelf activiteiten ondernemen, zelf dingen organiseren en zelf betalen. Dat kunnen mensen alleen doen of samen met anderen. We gaan er vanuit dat mensen elkaar weten te vinden. Van mensen wordt verwacht dat ze eerst zelf initiatief nemen en de eigen en onderlinge problemen weten op te lossen. Dit kan gaan over het aanspreken van hangjongeren of het organiseren van hulp rondom een ziekte. Het overgrote deel van de mensen is in staat om het eigen leven goed te organiseren, alleen of met de hulp van anderen.

³ Cadsand, R.S. van (2011). *Ambitie tot participatie*. BMC

De gemeente heeft hierin een voorwaarde scheppende rol en investeert in een netwerk van basisvoorzieningen, zoals: scholen, bibliotheek, sport- en cultuurverenigingen en welzijnsvoorzieningen. De gemeente scheidt de condities waarbinnen iedereen zijn verantwoordelijkheid kan nemen.

Tijdelijke ondersteuning (2)

Er is ook een groep mensen die tijdelijk niet in staat zijn om het eigen leven op de rit te krijgen. Deze groep heeft tijdelijk extra ondersteuning nodig. Het kan gaan om het tegengaan van schoolverzuim of het organiseren van re-integratietrajecten voor mensen zonder baan. Het doel is om de zelfredzaamheid van mensen weer te herstellen en om de beweging naar duurzame ondersteuning te vertragen. Dit kan professionele ondersteuning zijn, maar dat hoeft niet. Een sociaal netwerk kan een belangrijke aanvulling zijn van de eigen kracht. Soms moeten mensen worden geholpen om de eigen kracht te versterken.

Duurzame ondersteuning (3)

Voor een kleine groep mensen is meedoen op eigen kracht niet vanzelfsprekend. Deze groep kampt met complexe en vaak langdurige problemen die vragen om permanente ondersteuning en zorg. Dit kan gaan om mensen met een lichamelijke of verstandelijke beperking, psychische problemen of gezinnen in de knel. Deze mensen doen (al dan niet uit zichzelf) een beroep op de ondersteuning van de gemeente. In veel gevallen zal de gemeente deze ondersteuning door een professionele instelling laten uitvoeren.

De verdeling van inwoners over deze drie groepen is grofweg als volgt:

- ongeveer 85% van de inwoners is zelfredzaam;
- ongeveer 10% van de inwoners komt tijdelijk in de problemen; en
- ongeveer 5% van de inwoners heeft duurzame ondersteuning nodig.

Door de vergrijzing en de stelselwijzigingen in de zorg zal naar verwachting de verhouding tussen deze 3 groepen gaan verschuiven, waarbij er meer behoefte aan ondersteuning zal zijn. De maatschappelijke opgave wordt door deze ontwikkelingen groter, terwijl het vermogen om dit in eigen kring op te vangen afneemt. Om dit op te kunnen vangen zullen de gemeente, de maatschappelijke instellingen, de burgers en de ondernemers samen moeten werken. In de maatschappelijke ondersteuning heeft iedere partij zijn of haar rol. De vraag is welke partij welke verantwoordelijkheid heeft en hoe zich tot elkaar verhouden.

Nadere invulling

Gemeenten kunnen kiezen op welke wijze zij de Wmo in willen vullen. De keuze zal gebaseerd zijn op de samenstelling van de bevolking, de politieke voorkeur, of het een landelijke of stedelijke omgeving betreft, etc.

Een hulpmiddel om deze keuze te maken is het werken met scenario's. Scenario's zijn goede instrumenten om een toekomstvisie te vormen en in te zien wat de gevolgen van het beleid zijn voor later. Geen van de scenario's zal uiteindelijk volledig werkelijkheid worden. Het is een hulpmiddel om de uitwerking van een visie zichtbaar te maken. Kort samengevat kunnen de volgende scenario's⁴ worden geschetst:

⁴ Deze scenario's zijn door Radar Advies opgesteld.

<p>De zelfredzame burger</p> <p>De burger kan zichzelf redden, de gemeente biedt advies en ondersteuning en helpt alleen wie niet zelf kan.</p> <p><u>Voordelen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - financiering verschuift van overheid naar burgers zelf, betaalbaar stelsel, beperking financiële druk - sluit aan bij cultuur van individualisering en terugtrekkende overheid - innovatie zorg en ondersteuning, marktwerking sector <p><u>Nadelen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - kans op maatschappelijke tweedeling - "markt-imperfectie", markt is te beperkt - mogelijkheid mantelzorg en vrijwilligerswerk deels onbenut 	<p>De zorgzame samenleving</p> <p>De gemeente ondersteunt vooral het vrijwilligerswerk, het maatschappelijk middenveld en de mantelzorgers ("civil society").</p> <p><u>Voordelen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - gebruik van veerkracht en zelforganiserend vermogen samenleving - mensen zetten zich voor elkaar in - welbevinden door sociale contacten - Kostenbeperking <p><u>Nadelen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - individualisering - druk op markt vrijwilligers en mantelzorgers vanwege noodzaak meer en langer werken - mensen "met een vlekje" minder hulp dan anderen
<p>Steun voor de zwakkeren</p> <p>De gemeente ondersteunt burgers die dat nodig hebben met een ruimhartig pakket zorg- en welzijnsdiensten en voert regie.</p> <p><u>Voordelen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - sociaal, moraal, beschaving afgemeten aan de wijze waarop met ouderen/zwakkeren wordt omgegaan - weinig veranderingen, mensen krijgen en behouden de vertrouwde zorg <p><u>Nadelen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - komt niet tegemoet aan de herijking van verantwoordelijkheden - accent op individuele verstrekkingen, weinig inzet op andere prestatievelden en collectieve/algemene voorzieningen - op den duur onhoudbaar en onbetaalbaar 	<p>Een hoogwaardig publiek-privaat pakket</p> <p>De gemeente investeert in een aanbod van voorzieningenpakket van professionele organisaties (wonen, welzijn, zorg).</p> <p><u>Voordelen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - kwaliteitsslag, investering in systeem om zo lang mogelijk zelfstandig te kunnen blijven - toekomstgericht, lange termijn-gericht <p><u>Nadelen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - onzeker of het verwachte effect zich in de toekomst ook zal gaan voordoen - ongunstig voor gemeente omdat "extramuraal" juist op Wmo-budget drukt en niet op AWBZ.

Insteek gemeente Cranendonck

In de komende jaren wil de gemeente het zelforganiserend vermogen van de inwoners en de onderlinge ondersteuning versterken. Er moet een verschuiving van verantwoordelijkheid plaats vinden van de overheid naar burgers en instellingen, waarbij de gemeente de juiste randvoorwaarden creëert. Daarbij is de gemeente niet alleen gericht op de zorg op zich, maar zullen waar nodig meerdere middelen worden ingezet om de sociale uitsluiting of de kwetsbaarheid van de inwoners tegen gaan en de zelfredzaamheid te versterken. Dit kan gaan over: gezondheid, zelfredzaamheid, opleiding, arbeidsmarktpositie, inkomen, leefomgeving en vervoer.

Hierbij worden elementen uit de verschillende scenario's gehanteerd. Als basis wordt het scenario van de zorgzame samenleving gehanteerd, maar de gemeente zal altijd een rol hebben in het organiseren van de ondersteuning van de kwetsbare inwoners door het in stand houden van vangnetvoorzieningen. Inwoners die (financieel) zelfredzaam zijn, zullen op de eigen verantwoordelijkheid worden gewezen. Voor het bevorderen van de zorgzame samenleving zullen aanvullende afspraken worden gemaakt met professionele instellingen. Deze instellingen zullen echter alleen een stimulerende en ondersteunende rol moeten hebben. Het uiteindelijke doel is om de eigen kracht en de onderlinge ondersteuning van de inwoners te versterken.

Reikwijdte van de nota

In deze beleidsnota willen we duidelijkheid scheppen over de rolverdeling van de gemeente, de lokaal actieve organisaties en van de inwoners. Dit is van toepassing op de volle breedte van de Wmo en zal ook een uitstraling hebben naar aanliggende terreinen, zoals: voorzieningenbeleid, mantelzorgbeleid, vrijwilligersbeleid, jeugdbeleid, sociale zaken, lokaal gezondheidsbeleid, etc.

We willen deze rolverdeling tot uitdrukking brengen in een vertaling van de Wmo in vijf thema's:

- 1 Meedoen en eigen verantwoordelijkheid
- 2 Onderlinge ondersteuning
- 3 Vangnet
- 4 Informatie en advies
- 5 Samenspel gemeente, maatschappelijke partners en burgers

In deze indeling van de thema's zit een logica die het eenvoudiger maakt om de kern van de maatschappelijke ondersteuning naar organisaties, burgers en eigen organisatie over te brengen. We kijken hiermee af van de standaardindeling van de prestatievelden. In bijlage 3 is een overzicht gegeven van de thema's in relatie tot de prestatievelden in de Wmo. Hiermee zijn de thema's terug te herleiden tot de prestatievelden.

3. Randvoorwaarden

Inleiding

Het Wmo-beleid staat niet op zichzelf. In dit hoofdstuk worden de verschillende randvoorwaarden en ontwikkelingen beschreven die relevant zijn voor de verdere uitwerking van het Wmo-beleid. Grofweg zijn deze als volgt in de delen:

- a. Kaders uit de Wet maatschappelijke ondersteuning
- b. Ontwikkelingen binnen en rondom de Wmo
- c. Gemeentelijke beleidskaders

a. Kaders uit Wet maatschappelijke ondersteuning

De Wet maatschappelijke ondersteuning is op 1 januari 2007 in werking getreden. De Wmo vervangt de Welzijnswet, de Wet Voorzieningen Gehandicapten en delen van de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten. Het doel van de Wmo is dat iedereen kan meedoen in de samenleving. Niet alleen voor zelfredzame burgers, maar ook voor mensen die door één of meer beperkingen hierdoor worden belemmerd op het gebied van zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie.

De Wmo is een kaderwet. De gemeente is verplicht om inspanningen te doen binnen negen prestatievelden. Daarnaast is in de Wmo een aantal procesverplichtingen geformuleerd waaraan gemeenten moeten voldoen⁵.

Een belangrijk onderwerp in de Wmo is het compensatiebeginsel: de gemeente moet voorzieningen treffen om burgers met beperkingen te compenseren zodat zij een huishouden kunnen voeren, zich in en om de woning kunnen verplaatsen, zich lokaal kunnen verplaatsen en kunnen deelnemen aan het maatschappelijk verkeer. Om dit te bereiken kunnen zowel individuele als collectieve voorzieningen worden ingezet.

Met de invoering van de Wmo is de verhouding tussen de overheid, de maatschappelijke organisaties en de burgers veranderd. De verantwoordelijkheid voor het welzijn van burgers is verschoven van de overheid naar de burger zelf en zijn of haar sociale verbanden.

b. Ontwikkelingen Wmo

Ook na de invoering van de Wmo zijn er nog de nodige ontwikkelingen die er op gericht zijn om de Wmo door te ontwikkelen. De volgende onderwerpen worden in dit verband verder toegelicht:

- De Kanteling
- Welzijn nieuwe stijl
- Inclusief beleid / agenda 22
- Bestuursakkoord

De Kanteling

Het project De Kanteling is landelijk gestart in 2009. Het doel is om invulling te geven aan het begrip compensatieplicht. Een belangrijk onderwerp hierin is om te komen tot een omslag van claim- of aanbodgericht (voorzieningen of hulpmiddelen) naar vraag- of resultaatgericht werken (participatie en zelfredzaamheid).

In de AWBZ en de WVG lag teveel de nadruk op claimgericht denken ('ik heb recht op een voorziening'). Met de invoering van de Wmo is de verantwoordelijkheid voor het welzijn van de burgers verschoven van de overheid naar de burger en zijn verbanden.

Van mensen wordt verwacht dat ze problemen zelf oplossen met ondersteuning van de sociale

⁵ In bijlage 3 wordt een overzicht gegeven van deze prestatievelden en procesverplichtingen.

omgeving. Daarbij kunnen mensen gebruik maken van algemene voorzieningen. Als deze geen uitkomst meer bieden komen individuele voorzieningen in beeld.

Verschillende gemeenten zijn al eerder gestart met de Kanteling. Uit deze voorbeeldprojecten⁶ kunnen al wel een aantal zaken worden afgeleid, maar deze projecten kunnen niet één op één worden overgezet naar onze gemeente. We zullen samen (burgers, organisaties en gemeente) moeten ervaren wat in Cranendonck werkt en wat niet.

Welzijn nieuwe stijl

Dit is een initiatief van VWS, VNG en de werkgeversorganisatie van het welzijnswerk (MO-groep). De beoogde resultaten van Welzijn nieuwe stijl liggen in het verlengde van het project De Kanteling: uitstellen van de vraag naar duurere voorzieningen, het organiseren van collectieve arrangementen en de aanbieders op het gebied van welzijn en zorg meer te laten samenwerken. Ook hier is een belangrijk uitgangspunt: niet te snel in de hulpverlenersrol schieten. Deze uitgangspunten zijn van belang in de samenwerking met de instellingen op het gebied van wonen, welzijn en zorg; en de inwoners in de verschillende kernen.

Welzijn nieuwe stijl kent acht bakens (uitgangspunten). Deze geven richting aan de kwaliteitsontwikkeling van de welzijnsorganisaties en zijn daarmee ook voor gemeente als opdrachtgever van belang:

1. gericht op de vraag achter de vraag;
2. gebaseerd op de eigen kracht van de burger;
3. direct erop af;
4. formeel en informeel in optimale verhouding;
5. doordachte balans van collectief en individueel;
6. integrale werken;
7. niet vrijblijvend, maar resultaatgericht;
8. gebaseerd op ruimte voor de professional.

Inclusief beleid / agenda 22

Inclusief beleid richt zich op iedereen: mensen met en zonder uiteenlopende beperkingen. Algemeen beleid sluit onbedoeld mensen uit. Apart, speciaal beleid is duur en omslachtig. Inclusief beleid is de meest ultieme vorm van integraal beleid. Het komt er op neer dat op alle beleidsterreinen per definitie rekening wordt gehouden met mensen met een beperking, van welke aard dan ook. Daarmee wordt op voorhand bereikt dat de gevolgen van beperkingen worden gecompenseerd en dus deelname aan het maatschappelijk verkeer mogelijk wordt gemaakt. Hoe beter inclusief beleid wordt ingevuld, hoe minder individuele voorzieningen nodig zullen zijn. Mensen met beperkingen ervaren dan namelijk geen belemmeringen meer bij het participeren in de samenleving. Het gaat daarbij veel meer om het aanpassen van de norm dan alleen om compenseren. Als bijvoorbeeld woningen zo worden gebouwd dat achteraf geen dure aanpassingen meer verricht moeten worden levert dat grote besparingen op. Invullen van inclusief beleid zal stapsgewijs invulling moeten krijgen en staat of valt met de bewustwording van ambtenaren en bestuurders.

Het werkmodel Agenda 22 is een mogelijkheid om te werken aan inclusief beleid. Het werkmodel gaat ervan uit dat mensen met beperkingen hun ervaringen kunnen inzetten bij het maken van inclusief beleid.

Agenda 22 is gebaseerd op de 22 standaardregels van de Verenigde Naties (VN). Om de ongelijkheid tussen mensen met en zonder beperkingen te verkleinen is de Universele Verklaring van de Rechten van Mens uit 1948 aangevuld met rechten voor mensen met beperkingen. In 1993 zijn daarvoor 22 regels opgesteld, die een hulpmiddel zijn voor

⁶ In bijlage 4 wordt een aantal voorbeelden gegeven van De Kanteling in andere gemeenten.

overheden. Alle lidstaten van de VN hebben de Standaardregels ondertekend. Deze zijn verder uitgewerkt in VN-verdrag over de rechten van mensen met beperkingen.

De staatssecretaris van VWS is bezig met de voorbereiding van de bekrachtiging van dit VN-verdrag. Het verdrag verplicht de ondertekenaars om de sociale en fysieke belemmeringen weg te nemen die mensen met een beperking dagelijks ervaren. Op dat moment is inclusief beleid geen vrijblijvende aangelegenheid meer. Naar verwachting wordt dit jaar het wetgevingsproces in gang gezet.

Bestuursakkoord

Als uitwerking van het Regeerakkoord heeft het huidige kabinet afspraken gemaakt met de provincies, waterschappen en gemeenten. Deze zijn in een concept-bestuursakkoord neergelegd. De formele besluitvorming voor de gemeenten volgt via een stemming tijdens de Algemene Ledenvergadering van de VNG op 8 juni 2011.

Een aantal van deze afspraken zal de nodige weerslag hebben op het lokale Wmo-beleid:

- De AWBZ-functie begeleiding wordt overgeheveld naar de Wmo. Momenteel krijgen 175.000 mensen begeleiding van dagbesteding op basis van de AWBZ. In totaal gaat het om een bedrag van 2,2 miljard euro. In 2014 moet de overgang gereed te zijn. 2013 wordt gezien als een overgangsjaar. Verschillende doelgroepen hebben nu dagbesteding of worden begeleid bij wonen of onderwijs. Daarnaast wordt de gehandicaptenzorg voor cliënten met een IQ boven de 70 geschrapt, waarbij 50% van de huidige kosten wordt gereserveerd voor het financieren van 'weglek' naar andere regelingen zoals de Wmo.
- Het kabinet heeft in het regeerakkoord aangekondigd alle jeugdzorgtaken te decentraliseren naar gemeenten. De decentralisatie van de jeugdzorg naar gemeenten is een gevolg van de wens de jeugdzorg bij die bestuurslaag te leggen die het dichtst bij kinderen en hun opvoeders staat. Er is nog geen concrete planning aangegeven voor de overgang. De VNG houdt als voorlopige tijdsplanning aan: ambulante hulp in 2014 en de overige onderdelen in 2015. Sommige onderdelen van de over te hevelen jeugdzorg kunnen gemeenten op regionaal niveau organiseren en bekostigen.
- Het kabinet wil met inzet minder geld meer mensen aan werk helpen. Verschillende regelingen worden samengevoegd in de Wet werken naar vermogen. Dit gaat gepaard met bezuinigingen op de WSW, de Wajong en de re-integratiemiddelen. Veel mensen die in deze regelingen zitten, hebben een beperking of zitten in de kwetsbare positie. Herstructurering van deze wetgeving heeft consequenties voor de uitvoering van de Wmo.

c. Gemeentelijke beleidskaders

Het Wmo-beleid staat niet op zichzelf. Bij de uitwerking wordt rekening gehouden met bestaande (strategische) beleidsdoelen. In de deze paragraaf worden de (relevante) doelen uit de volgende beleidsdocumenten opgesomd:

- Strategische Visie
- Visie op dienstverlening
- Planning en control / monitoring

Strategische visie

In de Strategische Visie van de gemeente Cranendonck 2009-2024 is het volgende opgenomen over het thema zorg:

1. het stimuleren van de zelfredzaamheid van haar inwoners;
2. het faciliteren van inwoners om zo lang mogelijk in de eigen woning te wonen;
3. het behouden en versterken van de sociale binding door hier in alle beleidsterreinen rekening mee te houden (zodat mensen eerder geneigd zijn om elkaar 'te helpen');
4. het zorgen voor een vangnet voor die mensen waarbij de zelfredzaamheid in het gedrang komt;

5. het in nieuwbouwplannen voorrang geven aan vernieuwende woonzorgvormen en het anticiperen op innovatieve ontwikkelingen in de zorg (domotica, internet, glasvezel, breedband);
6. het verbeteren van de bereikbaarheid van o.a. zorgvoorzieningen;
7. het laten prevaleren van de kwaliteit van voorzieningen in plaats van de kwantiteit Wmo in Cranendonck.

Visie op dienstverlening

In de visie op dienstverlening gemeente Cranendonck 2010-2016 is het volgende opgenomen dat relevant is voor de uitwerking van het Wmo-beleidsplan:

- De basis van onze dienstverlening bestaat uit een kwalitatief goede informatiehuishouding, gekoppeld aan door het Rijk gegeven kaders en aan een voor onze burgers noodzakelijk / gewenst niveau.
- De dienstverlening gaat verder dan het gemeentelijke loket. Door de gemeente wordt actief gezocht naar nieuwe verbindingen met de gemeenschap om de gemeentelijke dienstverlening in brede zin en de interactie met de gemeenschap te optimaliseren. Goede (interactieve) communicatie met (groepen) burgers is daarbij essentieel.
- De gemeente Cranendonck zet in op een dienstverleningsproces waarin de klant stuurt via diens vraag (en bij voorkeur via de digitale techniek). Daarbij is klantgerichtheid ('bij ons bent u geen nummer') de basis van het handelen van elke ambtenaar: meedenken, maatwerk, dienstbaar aan burger en gemeenschap. Maatwerk kan ook een bezoek op locatie of thuis zijn.
- De dienstverlening is proactief. De gemeente komt dus ook in actie als de vraag nog niet duidelijk is geformuleerd. De betekent ook dat de gemeente streeft naar een zo laag mogelijke regellast voor haar inwoners.
- Het streven is om zoveel mogelijk vragen digitaal of telefonisch te beantwoorden. Op deze manier kunnen mensen gedurende de hele dag terecht bij de gemeente en er ontstaat tijd om via maatwerk meer complexe vragen te kunnen beantwoorden.

Monitoring

In aansluiting op de verbetering van de planning en controlcyclus wordt niet meer jaarlijks een Wmo-jaarplan aan de raad voorgelegd. In het beleidsplan wordt aangegeven wanneer welke producten worden opgeleverd en welke indicatoren worden gehanteerd. Op basis van deze indicatoren wordt verantwoording aan de gemeenteraad afgelegd via de reguliere planning en controldocumenten: de begroting, de rekening en de Burap.

4. Wmo in Cranendonck

Inleiding

Om inzicht te krijgen in de maatschappelijke situatie in Cranendonck is een overzicht gemaakt op basis van beschikbare informatie binnen de Wmo. Deze informatie is te vinden in de bijlagen 2, 6 en 7.

In bijlage 2 wordt een overzicht gegeven van de beschikbare informatie over de thema's binnen de Wmo. Informatie uit een interne evaluatie, de Wmo-benchmark en beschikbare gegevens uit onderzoeken. In bijlagen 6 en 7 wordt verslag gedaan van de uitkomsten van de huiskamergesprekken en de aansluitende bijeenkomst met de verenigingen en instellingen.

Om sturing te geven aan de inzet van de middelen die we beschikbaar hebben moeten we een goede probleemanalyse maken. Met behulp van een SWOT-analyse zijn de belangrijkste uitkomsten gerubriceerd.

Sterke punten

- Er is een groeiend bewustzijn binnen de gemeentelijke organisatie op externe gerichtheid en integraal handelen. Dit is zichtbaar door de uitwerking van de strategische visie; de omgang met buurtbeheer en het platform maatschappelijke ondersteuning; en hechtere samenwerking tussen de teams. Belangrijke thema's worden integraal opgepakt.
- Binnen het beleid en de uitvoering is de Wmo op verschillende onderdelen al ingebed. Er is grote bereidheid om dit gezamenlijk op te pakken.
- De leefbaarheid en de sociale samenhang binnen de verschillende kernen is over het algemeen goed. Er is een sterk georganiseerd verenigingsleven. Vooral in de kleinere kernen is de binding met de eigen kern groot.

Zwakke punten

- Ondanks het groeiende bewustzijn wordt de dienstverlening nog teveel georganiseerd vanuit de verschillende vakgebieden. Daarnaast is het vaak nog aanbodgericht. Er zou meer vanuit de inwoners moeten worden gedacht.
- De Wmo is nog teveel zorggericht. Hierdoor is de Wmo nog bij te weinig mensen bekend.
- Nog veel mensen hebben moeite met de procedures, de formulieren en de ambtelijke taal die de gemeente hanteert.
- De communicatie is nog teveel vanuit de zender georganiseerd. Het is nog teveel eenrichtingsverkeer. Er is behoefte aan persoonlijke, menselijke communicatie.
- De (subsidie)relaties met de verenigingen zijn nog traditioneel vormgegeven. Ook met hen zal een meer persoonlijke communicatie op gang moeten komen, om aan gezamenlijke doelen te werken en de maatschappelijke verantwoordelijkheid te nemen.

Kansen

- Door de vergrijzing is er een groeiend potentieel aan vrijwilligers.
- Een koppeling tussen de Wmo en andere sociale wetgeving kan de participatie van mensen met een uitkering bevorderen en de vrijwillige inzet verhogen.
- Door een betere taakverdeling tussen overheid, organisaties en burgers kan de gemeente voluit de regierol pakken. De gemeente moet regisseren en faciliteren.
- Tweederde van het eigen woningbezit is aanpasbaar. Dit biedt volop kansen om jongere ouderen te motiveren de eigen woning tijdig aan te passen.
- Veel mensen vinden het vanzelfsprekend dat inwoners naar eigen draagkracht bijdragen en dat de gemeente zuinig omgaat met gemeenschapsgeld.
- Door het verminderen en het eenvoudiger maken van regels kan de eigen verantwoordelijkheid van de inwoners worden versterkt.
- Door gerichte en persoonlijke communicatie kan de kernboodschap binnen de Wmo worden overgebracht. De manier van communiceren kan worden gericht op verschillende groepen, zoals: jongeren, verenigingen, en jongere ouderen.

Bedreigingen

- De komende decennia zet de vergrijzing fors in. In 2010 was een derde van de inwoners van Cranendonck 55 plus. In 2040 is meer dan de helft van alle inwoners ouder dan 55 jaar. Het aandeel 75-plussers, vanaf deze leeftijd neemt de zorgvraag flink toe, stijgt van 7,4% in 2010 naar 23,7% in 2040. Bij onveranderd beleid zullen de kosten voor individuele voorzieningen binnen een aantal jaren niet meer te betalen zijn.
- Door de vergrijzing neemt ook het aantal dementerenden toe: een verdubbeling in 2030. Dan zijn er naar verwachting 632 dementerenden en ongeveer 1900 betrokken mantelzorgers. Veel dementerenden zullen – zeker in een beginnend stadium – thuis wonen.
- Door deze krimp zal de totale beroepsbevolking afnemen. In 2010 maakte 60% van de inwoners onderdeel uit van de beroepsbevolking (20-65 jaar). In 2015 daalt dit al naar 57% en zal tot 2040 verder dalen tot onder de 45%. Dit betekent dat er steeds minder mensen zullen zijn om het werk te kunnen doen. Dit zal ook consequenties hebben voor de zorg- en dienstverlening.
- Binnen de Wmo en aangrenzende beleidsterreinen krijgen de gemeenten er in de komende jaren meer taken bij (verlaging IQ grens, overheveling functie begeleiding en de overheveling van de jeugdzorg). De gemeente kan deze zorg niet één op één professioneel overnemen (en dat is ook niet de bedoeling). Dit vraagt extra inzet van vrijwilligers en mantelzorgers.
- In Cranendonck zijn er –in vergelijking met andere gemeenten in Zuidoost Brabant- veel meldingen van huiselijk geweld.

Als we de sterke en de zwakke punten en de kansen en bedreigingen tegen elkaar afzetten komt er een aantal uitwerkingsrichtingen naar voren die de basis vormen voor de verdere uitwerking van dit Wmo-beleidsplan.

1. De vergrijzing (en ontgroening) zal in de komende decennia fors doorzetten. De generatie die nu nog vitaal is zal, als de vergrijzing op zijn hoogtepunt is, behoefte hebben aan zorg en aangepaste huisvesting. Deze groei is met het huidige voorzieningenniveau niet op te vangen als we kijken naar de financiële en personele inzet. Voor deze generatie zal ingezet moeten worden op preventie. Deze inwoners zullen - nu zij de middelen en vitaliteit nog hebben- moeten worden aangemoedigd om actie te ondernemen. Het belangrijkste aandachtspunt hierbij is het aanpassen van de eigen woning. Mensen kunnen op een vitale leeftijd eigen vermogen inzetten om de woning levensloopbestendig te maken.
2. Naast deze groep zal de bewustwording over de thema's binnen de Wmo (zelfredzaamheid, onderlinge ondersteuning) bij andere bevolkingsgroepen moeten worden vergroot (beginnend bij de jeugd).
3. De huidige vraag naar Wmo-voorzieningen stijgt jaarlijks met minstens 10%. Dit zal in de toekomst alleen maar toenemen bij ongewijzigd beleid. Hierbij staan we op een tweesplitsing: of snijden in de omvang van de voorziening, of middels de Kanteling de zorg slimmer organiseren. Uit onderzoek blijkt dat de kwaliteit van de hulprelatie voor veel mensen minstens zo belangrijk is als de uitgewisselde dienst zelf. We moeten beseffen dat mensen niet alleen zijn geholpen met een paar uur hulp bij het huishouden en een scootmobiel. Het welzijn van mensen wordt bevorderd door betekenisvolle relaties. In dit licht is het veel verstandiger om de sociale omgeving van mensen te versterken. Het is aannemelijk dat daarmee ook een deel van de groei van de zorg kan worden opgevangen.
4. Het versterken van de eigen verantwoordelijkheid moet ook een vertaling krijgen in het aanscherpen van regels in de Wmo-verordening, waaronder:
 - het invoeren van eigen bijdrages voor alle voorzieningen, waarbij onderzocht wordt in hoeverre het vermogen van mensen hierin kan worden betrokken;
 - een nadere invulling geven aan wat gebruikelijk is: m.a.w. wat kunnen mensen zelf aanschaffen, de gemeente gaat bijv. geen achterstallig onderhoud van woningen meer bekostigen.
5. Welzijn en zorg op dorpsniveau gaan organiseren: korte lijnen en snelle signalering. Versterken van het zelforganiserend vermogen van de cliënt, waarbij de cliënt, familie en vrienden samen werken met vrijwilligers en professionele organisaties. Dit sluit goed aan bij de ontwikkeling van woonservicezones per kern rondom de gemeenschapshuizen. Hierbij moet extra aandacht worden besteed aan mantelzorgondersteuning en respijtvoorzieningen.
6. De groei van het aantal dementerenden zal een flinke impact hebben op de totale samenleving: geschikte woonvormen, aangepaste zorgarrangementen en steun voor mantelzorgers. We zullen ons hierop moeten voorbereiden.
7. Onderzoeken hoe moderne vormen van communicatie aanvullend kunnen worden ingezet om inwoners langer thuis te laten wonen.
8. Om de verantwoordelijkheid van burgers te stimuleren zal de gemeente daadwerkelijk moeten faciliteren (lees gemakkelijker maken). De gemeente moet een partner zijn om het eigen leven van burgers vorm te geven.

9. Om dit te bereiken zal de gemeente samen op moeten trekken met burgers, verenigingen, instellingen en bedrijfsleven: buurtbeheer, gemeenschapshuizen, KBO's, vrouwenorganisaties, bezoekdiensten, vrijwilligersorganisaties, zorg- en welzijnsorganisatie, woningcorporaties, politie, winkels, banken, etc. De gemeente zal samen met alle betrokkenen een duidelijke opzet moeten formuleren en op de uitvoering hiervan de regie moeten voeren. Als ondersteuning is een duidelijke communicatiestrategie nodig.
10. Om de taken die voortkomen uit de verdergaande decentralisatie van de regelgeving op te kunnen vangen, moet de gemeente deze integraal oppakken. Te denken valt aan taken die voortkomen uit de Wmo (functie begeleiding en de IQ-maatregel), de Wet werken naar vermogen en de Jeugdzorg. De gemeente kan deze taken niet één op één van het Rijk en de provincie overnemen.

5. Van visie naar beleid

Inleiding

In het hoofdstuk visie op maatschappelijke ondersteuning is de visie vertaald in vijf thema's. In dit hoofdstuk worden deze thema's zo concreet mogelijk uitgewerkt.

Thema 1: Meedoen en eigen verantwoordelijkheid

Met de invoering van de Wmo wordt een groter beroep op de eigen verantwoordelijkheid van burgers gedaan. De gemeente heeft wel een duidelijke rol in het creëren van mogelijkheden, zodat de burgers deze eigen verantwoordelijkheden oppakken, zoals:

- de bewustwording over de thema's binnen de Wmo (zelfredzaamheid, onderlinge ondersteuning) vergroten;
- het bevorderen van tijdige aanpassingen aan het eigen woningbezit en huurwoningen;
- het bevorderen van huisvesting van inwoners die begeleiding nodig hebben (dementerenden, mensen met psychiatrische problemen), bij voorkeur kleinschalig;
- de bereikbaarheid en toegankelijkheid van accommodaties verbeteren;
- het stimuleren van algemene voorzieningen (boodschappendienst, klussendienst, vervoer);
- het bevorderen van inclusief beleid⁷, zodat mensen met een beperking zo lang mogelijk gebruik kunnen maken van algemene voorzieningen.

Hierbij wordt een omslag gemaakt van categoriaal naar gebiedsgericht werken om aan te kunnen sluiten bij initiatieven van burgers.

Om dit te bevorderen, neemt de gemeente Cranendonck de volgende maatregelen:

	Actie	Resultaat	Indicator
1	Algemene campagne opzetten om de thema's uit de Wmo en de visie van de gemeente over te dragen, gericht op verschillende doelgroepen.	Voor 1 januari 2013 is er campagne opgezet.	Vastgesteld programma
2	Bewustwordingscampagne voor 'jongere' ouderen, architecten, aannemers en hypotheekverstrekkers om particuliere woningen tijdig levensloopbestendig te maken.	Voor 1 januari 2013 is er samen met de teams communicatie, vergunningen, publiek en ruimte een campagne ontwikkeld.	Vastgesteld programma
3	Met woningcorporaties worden afspraken gemaakt over levensloopbestendig maken van de bestaande voorraad van huurwoningen.	Voor 1 januari 2013 zijn deze afspraken vastgelegd in de overeenkomsten met de corporaties.	Vastgestelde overeenkomsten
4	Kleinschalige beschermde woonvoorzieningen voor dementerenden en mensen met psychiatrische problemen meenemen in de uitwerking van de beleidsvisie wonen.		Opgenomen in beleidsvisie wonen
5	Het beleid en de uitvoering van de gemeente verder stroomlijnen om	Dit wordt flankerend door de teams communicatie, vergunningen, publiek	Wmo-check regelgeving en uitvoering

⁷ Voor een uitleg van de begrippen inclusief beleid en agenda 22 wordt verwezen naar hoofdstuk 3.

	aanvragen die voortkomen uit deze campagne te faciliteren.	en ruimte opgepakt.	
6	Starten met programma Agenda 22	Voor 1 juli 2012 is er een, samen met het Platform maatschappelijke ondersteuning, opgesteld actieplan	Vastgesteld plan
7	Met instellingen, vrijwilligersorganisaties en inwoners inventariseren welke algemene en collectieve voorzieningen er beschikbaar en noodzakelijk zijn.	Voor 1 januari 2013 een actieprogramma opzetten	Vastgesteld programma
8	Stimuleringsprogramma opzetten om nieuwe algemene of collectieve voorzieningen te bevorderen, zoals: sociale ketting, telefooncirkels, eetgroepen, etc.	Voor 1 januari 2013 is een stimuleringsprogramma opgezet.	Vastgesteld programma

Thema 2: Onderlinge ondersteuning

Oog hebben voor anderen en elkaar helpen is een belangrijke aanvulling op de eigen verantwoordelijkheid. Dit kan gaan om directe familieleden, maar ook over vrienden en kennissen. Mantelzorg neemt een belangrijke plaats in bij de zorg in eigen kring.

Het is belangrijk dat we weer oog krijgen voor elkaar. Dat is de basis voor maatschappelijke ondersteuning. Vaak geven mensen zelf niet aan dat ze hulp nodig hebben of komen signalen niet door. Daarom is het zaak om op het niveau van de kernen en wijken structuren op te zetten om deze signalen op te vangen en tot oplossingen te komen. De inzet van vrijwilligers is hierbij noodzakelijk.

Om dit te bevorderen, neemt de gemeente Cranendonck de volgende maatregelen:

	Actie	Resultaat	Indicator
1	Opstellen nota vrijwilligersbeleid, naast algemene doelen expliciet aandacht besteden aan de werving onder jong gepensioneerden en mensen met een uitkering.	Voor 1 januari 2012 is een nota vrijwilligersbeleid opgesteld.	Vastgestelde nota
2	Pilot starten om signalering en stimulering ondersteuning (zorgvragers en mantelzorgers) op kernniveau van de grond te krijgen. Daarbij koppeling maken met de Kanteling (zie thema 5). Het opzetten van respijtzorg dicht bij huis is hiervan een onderdeel. De signalering gaat verder dan de Wmo en welzijn, maar raakt ook zaken als minimaregelingen, educatie, gezondheidspreventie, dementie en huiselijk geweld.	Voor 1 juli 2012 is voor één kern een actieprogramma opgesteld in combinatie met de Kanteling	Vastgesteld programma
3	Buurtverenigingen stimuleren om ook oog te hebben voor de maatschappelijke ondersteuning. Deze aanpak is meer gericht op de grotere kernen (Budel, Maarheeze).	Voor 1 januari 2013 een bewustwordingscampagne opzetten	Vastgestelde campagne

Thema 3: Vangnet

Sommige mensen kunnen (tijdelijk) niet op eigen kracht meekomen. Voor deze mensen is er ondersteuning onder de verantwoordelijkheid van de gemeente. Dit kan zijn in de vorm van een individuele voorziening, een andere vorm van ondersteuning of maatschappelijke opvang. Uitgangspunt is en blijft dat er zoveel mogelijk keuzevrijheid aan de cliënt wordt geboden en de ondersteuning gericht is op het versterken van de eigen kracht van de cliënt om (zoveel mogelijk) mee te doen in de samenleving.

Om dit te bevorderen gaat de gemeente Cranendonck de volgende maatregelen nemen:

	Actie	Resultaat	Indicator
1	De verordening aanpassen om de ondersteuning zo lang mogelijk beschikbaar te houden voor de meest kwetsbare groepen, waaronder: <ul style="list-style-type: none"> - invoeren eigen bijdrage voor alle voorzieningen; - collectieve voorzieningen gaan voor individuele voorzieningen; - gebruikelijke voorzieningen of aanpassingen uit sluiten 	Aangepaste verordening maatschappelijke ondersteuning voor 1 januari 2012	Vastgestelde verordening MO
2	De methode de Kanteling invoeren. Dit raakt zowel de dienstverlening van de gemeente als de samenwerking met instellingen, verenigingen en inwoners. Voor de eigen dienstverlening zullen de verordening MO en de eigen werkprocessen worden aangepast. De samenwerking met andere partijen wordt in thema 5 uitgewerkt.	Aangepaste verordening maatschappelijke ondersteuning voor 1 januari 2012	Vastgestelde verordening MO
3	Preventieve aanpak huiselijk geweld	Samen met de politie en het maatschappelijk werk wordt voor 1 juli 2012 een preventieplan huiselijk geweld opgesteld.	Vastgesteld plan
4	Afstemming werkzaamheden signaleringsteam met andere preventienetwerken (jeugd, veiligheid)	Werkafspraken met andere preventienetwerken voor 1 januari 2013	Concrete afspraken gemaakt
5	Met woningcorporaties worden afspraken gemaakt over de beschikbaarheid van (begeleide) woningen voor GGZ-cliënten, dak- en thuislozen, vrouwen uit de vrouwenopvang, (ex) verslaafden, en ex-gedetineerden.	Voor 1 januari 2013 zijn deze afspraken vastgelegd in de overeenkomsten met de corporaties.	Vastgestelde overeenkomsten
6	Interne werkgroep instellen om maatregelen uit het bestuursakkoord tussen het Kabinet en de gemeenten integraal voor te bereiden, met vertegenwoordigers van de Wmo, jeugdbeleid en sociale zaken.	Deze werkgroep komt voor 1 januari 2012 met een plan van aanpak.	Plan van aanpak opgesteld

Thema 4: Informatie en advies

Gemeenten moeten op basis van prestatieveld 3 van de Wmo burgers informatie, advies en cliëntondersteuning bieden. Veel mensen geven nog steeds aan dat ze door de bomen het bos niet meer zien in de wereld van zorg- en dienstverlening. Dus is hier nog veel werk te verzetten. Uit diverse gesprekken kwam naar voren dat een aantal mensen een drempel ervaren om naar het Wmo-loket te gaan.

Om de informatie- en adviesfunctie te versterken wordt een aantal wegen bewandeld:

- In het project de Kanteling worden mensen door de Wmo-consulenten in de thuissituatie bezocht, waardoor de drempel wordt verlaagd.
- Door meer kerngericht te werken, kan de informatie- en adviesfunctie meer lokaal worden vormgegeven. Op deze manier kunnen ook mensen worden bereikt die niet uit zichzelf een duidelijk hulpvraag hebben, maar waarvan wel duidelijk is dat er ondersteuning nodig is. Vanuit de huiskamergesprekken kwam vaak de wens naar voren van een vertrouwenspersoon op dorpsniveau. Een precieze invulling moet nog worden uitgewerkt. Hierbij wordt ook aansluiting gezocht bij bestaande vrijwilligers die actief zijn op dit gebied, zoals de KBO-ouderenadviseurs en de vrijwilligers van het Activerend huisbezoek.
- Er zal een communicatiecampagne worden opgezet om de Wmo in zijn algemeenheid meer bekend te maken. Binnen deze campagne zal naast algemene middelen worden gekozen voor persoonlijke communicatie, omdat in directe communicatie de boodschap intensiever kan worden overgebracht. Hierbij zullen ook nieuwe, creatieve methoden worden ingezet om het bereik te vergroten.

Om dit te bevorderen, neemt de gemeente Cranendonck de volgende maatregelen:

	Actie	Resultaat	Indicator
1	Onderzoeken op welke manier invulling kan worden gegeven aan de vertrouwenspersoon per kern. Hierbij aansluiting zoeken bij het samenwerkingsproject dat in thema 5 wordt uitgewerkt.		
2	Algemene campagne opzetten om de thema's uit de Wmo en de visie van de gemeente over te dragen, gericht op verschillende doelgroepen.	Voor 1 januari 2013 is er campagne opgezet.	Vastgesteld programma

Thema 5: Samenspel gemeente, maatschappelijke partners en burgers

Binnen het maatschappelijke domein krijgt de gemeente meer en meer de regierol. De samenleving is aan het veranderen en de gemeente wordt geacht hier –samen met de lokaal actieve organisatie en burgers – sturing aan de te geven. Deze sturing is gericht op samenhang en afstemming. Heldere kaders zijn hierin belangrijk, die gebaseerd zijn integraal beleid en vraagsturing.

Deze samenhang was voorheen ingebouwd in categorale voorzieningen, zoals de ouderenzorg, zorg voor mensen met een verstandelijke beperking of psychiatrie. Deze categorale indeling is in de loop van de afgelopen decennia doelbewust afgebouwd om de vermaatschappelijking van de zorg mogelijk te maken. Dit proces is aan de aanbodkant grotendeels afgerond. Binnen de samenleving moet dit proces nog goed op gang komen. De gemeente zal hierin het initiatief nemen, maar kan en wil dit niet alleen.

De maatschappelijke ondersteuning is nu vaak nog een pakket van losse onderdelen. We moeten streven naar een samenhangend pakket van voorzieningen en diensten. Organisaties moeten los komen van het eigen organisatiebelang en er zal, om de ondersteuning op termijn houdbaar te maken, moeten worden gewerkt aan samenspel van de volgende voorzieningen: AWBZ en zorgverzekering; algemene voorzieningen; individuele voorzieningen; en informele netwerken.

Zolang het nodig is, neemt de gemeente een sturende en initiërende rol. Om hier concreet invulling aan te geven wordt vanuit de gemeente een projectleider de Kanteling aangesteld. Deze projectleider fungeert in het netwerk als contactmaker met de burgers en zorgt voor het afstemmen van bestaande en nieuwe initiatieven op het gebied van zorg, het leggen van verbindingen tussen professionele en informele ondersteuning en het organiseren van een samenhangende aanpak van de participatie op dorpsniveau.

Ook de VNG adviseert in de *Handreiking voor Visieontwikkeling bij de Kanteling* voor het aanstellen van een projectleider, die binnen de ambtelijke organisatie stevig is gepositioneerd en met visie en energie de vele veranderingen aan kan gaan. Het effect van een geslaagd kantelproces is niet alleen efficiencyverbetering in de uitvoering van de Wmo, maar ook een relevante besparing op de kosten van individuele voorzieningen.

Daarnaast speelt het Platform maatschappelijke ondersteuning een belangrijke rol de verdere ontwikkeling van de Wmo. Om deze rol goed te kunnen vervullen heeft het Platform hierbij (professionele) ondersteuning nodig.

Om dit te bevorderen, neemt de gemeente Cranendonck de volgende maatregelen:

	Actie	Resultaat	Indicator
1	Naast de bestaande overlegvormen zoeken naar een overlegvorm waarbij alle betrokkenen tot hun recht komen (variërend van de huisartsen, tot de bezoeken diensten).	In het najaar 2011 wordt een eerste Wmo-conferentie gehouden, waarbij naast de voortgang ook de onderlinge communicatie wordt besproken.	
2	Opstellen 'projectplan' Kantelen doen we samen. Hierin wordt de Kantelmethode (zie thema 3 en 4) gekoppeld aan een lokale uitwerking. Hierdoor moet op kernniveau een	Voor 1 juli 2012 wordt een pilotproject ontwikkeld, waarbij in één kern wordt gestart. Voorgesteld wordt om, in aansluiting bij integrale gebiedsontwikkeling, te starten in Budel-Schoot.	Vastgesteld projectplan

	samenhangend pakket van voorzieningen en diensten ontstaan.		
3	Om een goede invulling aan deze regierol te geven wordt de functie Wmo-projectleider voortgezet.	Voor het uitvoeren van het Beleidsplan Wmo wordt structureel 1,0 fte toegevoegd aan de formatie .De kosten worden gedekt uit het Uitvoeringsbudget Wmo.	
4	De professionele ondersteuning voor het Platform maatschappelijke ondersteuning wordt structureel ingebed.	Goede ondersteuning voor het Platform maatschappelijke ondersteuning.	

6. Organisatie en middelen

Inleiding

In dit hoofdstuk wordt omschreven op welke wijze de gemeente dit beleidsplan verder gaat uitwerken. Hoe de organisatie, de mensen en de middelen worden ingezet. In dit hoofdstuk wordt ook ingegaan op de eisen die in de Wmo worden gesteld aan een beleidsplan over de kwaliteitsborging en keuzevrijheid (artikel 3).

Organisatie

Dit beleidsplan wordt als totaal en op onderdelen projectmatig uitgewerkt, zodat de planning in tijd en middelen is gewaarborgd.

Een deel van de werkzaamheden dat voortkomt uit dit beleidsplan wordt uitgevoerd binnen de bestaande uren van de verschillende teams. Maar niet alles is daar onder te brengen. Om de regierol van de gemeente concreet vorm te geven wordt extra capaciteit ingezet in de vorm van een *Wmo-projectleider*.

Deze projectleider zorgt voor de coördinatie en het overgrote deel van de uitvoering van de acties uit het voorliggende beleidsplan. Het gaat in veel gevallen om complexe en vernieuwende deelprojecten, waarbij de nadruk ligt op wijziging in bewustwording en gedrag van verschillende groepen. Zonder deze extra inzet kan het Wmo-beleidsplan maar deels worden uitgevoerd.

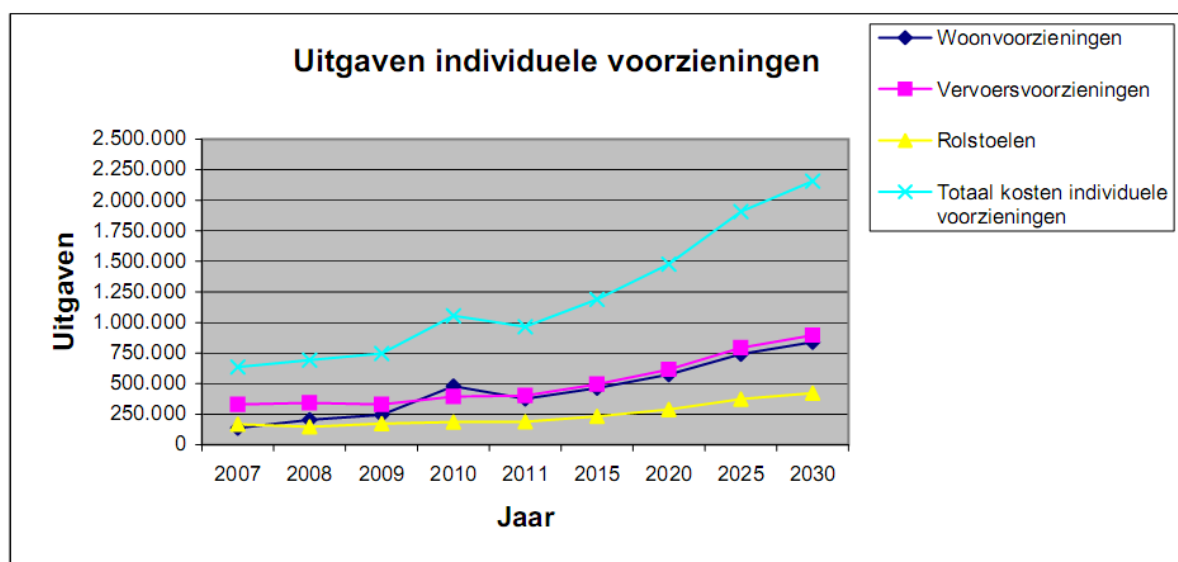
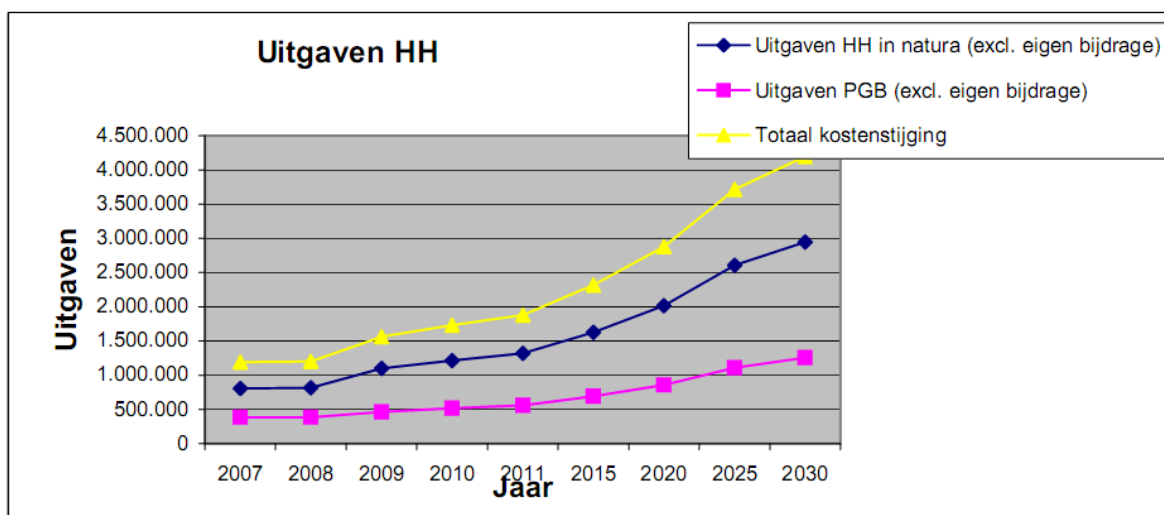
Een groot deel van de acties zijn ingezet om de kostenstijging op termijn om te buigen. Deze inzet moet nu worden gepleegd, omdat de generatie die na de tweede wereldoorlog is geboren nu nog vitaal is en kan worden aangesproken om actie te ondernemen. De gemeente wil serieus invulling geven aan de regierol. Dit vraagt veel afstemming en daadwerkelijke betrokkenheid vanuit de gemeente.

Uit het conceptbestuursakkoord wordt duidelijk dat er in de komende jaren een aantal maatregelen worden genomen die invloed hebben op de uitvoering van de Wmo. Als één van de eerste maatregelen zal de functie begeleiding uit de AWBZ naar de Wmo worden overgedragen. Deze overgang zal in de komende jaren ook de nodige ureninzet vragen van de Wmo-projectleider.

Om de functie van Wmo-projectleider goed op te kunnen pakken, wordt voor de duur van dit beleidsplan *1 fte extra* ingezet.

Financiën

Uitgangspunt in het Wmo-beleid is dat de uitvoering plaats vindt binnen de in de programmabegroting opgenomen middelen. Door de vergrijzing zal de vraag naar zorg en ondersteuning in de komende decennia blijven groeien. Om een illustratie te geven van de groei van de uitgaven bij ongewijzigd beleid zijn onderstaande grafieken toegevoegd. Als we geen maatregelen nemen zal de groei in de komende jaren al flink toenemen. Na 2020 wordt de groei nog sterker, omdat dan de generatie die na de 2^e wereldoorlog is geboren 75 jaar en ouder wordt. Vanaf deze leeftijd neemt de vraag naar zorg en ondersteuning toe.

In dit beleidsplan is een aantal maatregelen opgenomen om deze groei in uitgaven af te vlakken. Omdat de maatregelen in dit beleidsplan enige tijd nodig hebben om effect te hebben, zal de reserve naar verwachting voor de komende jaren nog worden aangesproken. Als achtergrondinformatie is als bijlage 10 een overzicht bijgevoegd van de financiële gegevens die in de programmabegroting en meerjarenraming zijn opgenomen voor de huishoudelijke hulp, de collectieve en individuele voorzieningen Wmo.

De uitvoering van dit beleidsplan vindt plaats binnen de in de programmabegroting opgenomen middelen. Voor de dekking van de kosten van de projectleider en de kosten voor de communicatie zijn in programmabegroting 2012 en verder structureel middelen opgenomen. Voor de overige kosten kunnen aanvullende middelen worden vrijgemaakt met een verschuiving binnen bestaande budgetten. Met de decentralisatie van de functie begeleiding worden ook extra middelen door het Rijk overgeheveld om de invoeringskosten te compenseren.

Subsidierelaties aanpassen

Zoals aangegeven in dit beleidsplan moet de Kanteling door de samenleving als geheel worden gedaan. Professionele en vrijwilligersorganisaties zullen worden gevraagd om in deze Kanteling mee te doen, met o.a. de volgende doelen:

- de kracht van (individuele en groepen) burgers te versterken;
- burgers in staat te stellen mee te doen aan activiteiten (ook kwetsbare burgers);
- informele netwerken te ondersteunen;
- met professioneel aanbod aan te sluiten bij de aanwezige kracht en het aanwezige informele netwerk en het bestaande particulier initiatief.

Waar nodig en mogelijk zullen subsidierelaties worden aangepast om deze doelen te bereiken. In het vorige beleidsplan (inclusief jaarplannen) was een aantal subsidies opgenomen voor aanvullende diensten van Paladijn en de GGzE en MEE. Deze subsidies komen met ingang van 31 december 2011 te vervallen. De vrijkomende middelen worden ingezet om de kerngerichte aanpak te versterken. Als er in dit verband aanvullende afspraken moeten worden gemaakt met deze instellingen, dan zullen deze worden gemaakt op basis van bovenstaande doelen. Het gaat dan puur om de inzet binnen onze lokale aanpak.

Ontschotting budgetten

De opgave voor de komende jaren is om de participatie van mensen vanuit verschillende invalshoeken gelijktijdig te versterken. Het kabinet wil toe naar één regeling voor de onderkant van de arbeidsmarkt (ontschotting WWB, WSW en Wajong). De bedoeling is dat gemeenten meer mensen laten participeren, budgetten gericht en effectiever inzetten en kosten besparen. Daarnaast komt de jeugdzorg over naar de gemeenten.

Een deel van de kwetsbare inwoners is bij meerdere regelingen in beeld. Om een effectieve en efficiënte aanpak mogelijk te maken, moet er worden gewerkt met een ontschotting van regelingen en een ontschotting van budgetten.

De interne werkgroep die de maatregelen uit het bestuursakkoord integraal voorbereid (thema 3, punt 5) zal ook deze noodzaak tot ontschotting meenemen.

Monitoren

Om de vorderingen op het gebied van de maatschappelijke ondersteuning te kunnen volgen wordt jaarlijks een Wmo-monitor opgesteld. Deze monitor is deels gebaseerd op gegevens die jaarlijks ter verantwoording aan het ministerie moeten worden geleverd. In bijlage 9 is een lijst opgenomen van items die onderdeel zijn van de monitor. In bijlage 2 zijn deze gegevens terug te vinden over het jaar 2010.

Maatregelen om de kwaliteit te borgen

Op basis van artikel 3 van de Wmo moet in het beleidsplan worden aangegeven welke maatregelen de gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders nemen om de kwaliteit te borgen van de wijze waarop de maatschappelijke ondersteuning wordt uitgevoerd. De volgende maatregelen worden genomen om de kwaliteit te borgen:

- Jaarlijks wordt er een klanttevredenheidsonderzoek gehouden onder de cliënten van de gemeentelijke Wmo-diensten.
- In de overeenkomsten met instellingen waarvan de gemeente –binnen de werking van de Wmo- diensten afneemt worden voorwaarden opgenomen om de kwaliteit van de dienstverlening te borgen.

Waarborgen keuzevrijheid cliënten

Op basis van artikel 3 van de Wmo moet in het beleidsplan worden aangegeven welke maatregelen de gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders nemen om voor degene aan wie maatschappelijke ondersteuning wordt verleend binnen de prestatievelden 2, 5 en 6 keuzevrijheid wordt geboden met betrekking tot de activiteiten van maatschappelijke ondersteuning. De volgende maatregelen zijn of worden genomen om de kwaliteit te borgen:

- Bij de aanbesteding van de hulp bij het huishouden en de hulpmiddelen is de keuzevrijheid nadrukkelijk meegenomen. Cliënten van huishoudelijke verzorging hebben de keuze uit drie zorgaanbieders of een Persoonsgebonden budget. Mensen die hulpmiddelen nodig hebben kunnen kiezen uit verschillende modellen.
- Bij de verdere uitwerking van –met name- de prestatievelden 2 en 5 zal deze keuzevrijheid nadrukkelijk worden meegenomen.